

Záverečná karta projektu

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV-19-0166

Analýza konceptuálnych a kvalitatívnych domén estetických a morálnych emócií

Zodpovedný riešiteľ **prof. Mgr. Andrej Démuth, PhD.**

Príjemca **Univerzita Komenského v Bratislave - Právnická fakulta**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Univerzita Komenského, Právnická fakulta, Bratislava;
Katedra teórie a filozofie práva

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

Center for Cognitive Neuroscience, University of Pennsylvania;
Max Planck Institute for Empirical Aesthetics, Frankfurt am Main;
Department of Philosophy, Aesthetics, Uppsala University;
Department of Philosophy and LUCS, Lund University;
Department of Philosophy, Ghent University.

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

-

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

Démuth, A. Démuthová, S. (eds.) (2023). A conceptual and semantic analysis of the qualitative domains of aesthetic and moral motions: an introduction Berlin: Peter Lang
Démuth, A. (2023). Anger as a/moral emotion. Berlin: Peter Lang.
Démuth et al. (2024). Cognitive, Semantic and Evolutionary Aspects of Aesthetic and Moral Emotions, Berlin: Peter Lang
Démuthová, S., Kišoňová, R., Démuth, A. (2023). Pojem krásy. Krása ako estetická emócia. Bratislava: Veda,
Démuth, A., Démuthová, S. Keceli, Y. (2022). A Semantic Analysis of the Concept of Beauty (Güzellik) in Turkish Language: Mapping the Semantic Domains. Frontiers in Communication. 7,20. máj (2022), 1-11. DOI: <https://doi.org/10.3389/fcomm.2022.797316>
Démuth, A. Démuthová, S. (2023). On the indeterminacy of the concept of beauty and the reasons for its use. ESPES - The Slovak Journal of Aesthetics. Reframing Beauty: Body, Environment, Art 24,(2), 28-44; DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10479732>;
Kišoňová, R. (2023) Beauty of Human Face in Contemporary Interdisciplinary Discourse. ESPES - The Slovak Journal of Aesthetics. Reframing Beauty: Body, Environment, Art 24,(2). 103-116; DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10500937>;
Batka, L. (2022): Vzťah viny a hriechu v evanjelickej teológii bibliografická štúdia Luthera, Schleiermachera a Kierkegaarda. Studia Theologica. 24, 1; 61-85;
Démuth, A.(2024): Akoby Heidegger o hneve, alebo čo ponúka Heideggerova filozofia

afektivity. Filosofický časopis. 72, 3 (prijaté do tlače)

Kišoňová, R. (2022): Filozofia emocionality Andrej Démuth: Krása, estetická skúsenosť a emocionálne afektívne stavy. Pusté Úľany, Schola Philosophica 2019, 181 s. Filosofický časopis. 70, 1; 220-222;

Sabján, Nikolas, Meterňanyč, Olexij. (2024). The Need to Revisit Legal Consciousness as a Core Concept of Legal Theory: The Case of the Slovak Republic. In: Jakob V. H. Holtermann, Mario Krešić and Marko Novak (eds.), Legal Consciousness. A Springer book series Law and Philosophy Library. Cham: Springer Nature Switzerland AG. (prijaté do tlače)

Uplatnenie výsledkov projektu

Výsledky riešenia projektu nájdu svoje uplatnenie v širokej plejáde disciplín, počnúc filozofiou, psychológiou, estetikou, neuroestetikou, neuroetikou, morálnou filozofiou a morálnou psychológiou, ale aj právom, neuroprávom či v biologicky zameraných vedách. Predložený koncept estetických a morálnych emócií a ich možného lingvistického uchopovania môže byť úspešne testovaný a uplatnený v lingvistických výskumoch, ale aj v psychológii, kulturológii a antropológii. Publikované výsledky môžu byť využiteľné v teórii (rozvíjanie načrtnutého modelu emócií a modelu mapovania ich sémantických priestorov), ale aj v praxi pri výskume konceptuálnych schém a pri lepšom porozumení estetickým a morálnym emóciám z perspektívy prvej osoby v rôznom sociokultúrnom kontexte. Závery autorov môžu byť prínosné pre kvalifikovanú interpretáciu iných kognitívno-vedných výskumov v danej oblasti. Výsledky výskumu sú široko využiteľné v oblasti vzdelávania humanitných vedných disciplín a v oblasti nadväzujúceho špecializovaného odborného/vedeckého výskumu. Vypracovanie osobitej metodológie výskumu sémantických domén emocionálne ladených pojmov, navrhnutie vlastného modelu mapovania estetických a morálnych emócií a ich deskripcia z perspektívy prvej osoby, ale aj z pohľadu kognitívno-vedných výskumov prekračuje úzky slovenský kontext a začleňuje výskum do akceptovateľného medzinárodného kontextu, čo dokumentuje aj prehlbujúca sa vedecko-výskumná spolupráca s renomovanými zahraničnými pracoviskami, ako aj publikovanie v zahraničných časopisoch a vydavateľstvách či ohlasy na práce. Výsledky získané z realizovaného výskumu nájdu svoje uplatnenie v hlbšom porozumení významu emocionality (osobitne estetickej a morálnej) v ľudskom živote, v dôvodoch estetickej a morálnej skúsenosti a jej štruktúry, ale aj v determinantoch, ktoré evolučne, sociálne, či kultúrne ovplyvňujú naše vnímanie a rozhodovanie. Komplexnosť výstupov zároveň dokumentuje opodstatnenie inter-, trans- a multidisciplinárneho bádania na poli humanitne a kognitívno-vedne orientovaných výskumov a potrebu systematického a čo najcelostnejšieho prístupu k dosiaľ dostatočne vedecky neskúmaným problémom emocionality.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Riešitelia vypracovali a otestovali vlastnú metódu výskumu sémantických a kvalitatívnych domén estetických a morálnych emócií opierajúcu sa o analýzu denotatívneho a konotatívneho významu skúmaných emocionálnych pojmov. Na základe výskumu predložili sériu zistení opisujúcich chápanie a význam vybraných estetických a morálnych pocitov/stavov/emócií (krása, obdiv, zhnusenie, hnev, vina, pocit (ne)spravodlivosti) a im príbuzných mentálnych stavov z perspektívy prvej osoby - teda toho, čo, ako a prečo prežíva daný subjekt, a čo daný emocionálny stav pre neho znamená. Rovnako analyzovali príbuzné stavy a pojmy, ktoré ich označujú, ako aj ich opozitá. Autori tak dospeli k záveru, že väčšina skúmaných emocionálnych stavov je charakterizovaná kvalitatívnym kontinuumom a v jazyku je reprezentovaná prototypom emocionálneho stavu, ktorý zastupuje celú rodinu pocitov/emócií/stavov a ich derivátov. Konkrétna emócia v takomto modeli potom predstavuje konvexnú oblasť mentálneho priestoru, ktorú vytvára daná rodina emocionálnych stavov a ich derivátov (kde prototyp emócie je v ťažisku tejto oblasti a jej deriváty sa od neho vzdávajú smerom k iným pocitom podľa miery a intenzity saturácie jednotlivých dimenzií kvalít). Uvedeným geometricko-sémantickým modelom je možné mapovať rôzne emocionálne stavy a pojmy, ktorými ich označujeme.

Druhým významným výsledkom je načrtnutie vlastnej teórie emócií na základe modifikácie neuromodulátorového prístupu. Emócie tak predstavujú multidimenzionálne komplexné stavy, ktoré sú syténé rôznymi neuromodulátormi a ktoré sa prezentujú rôznymi kvalitami v

závislosti od miery saturácie toho-ktorého neuromodilátora. Výhodou takejto koncepcie je nielen to, že je empiricky testovateľná, ale prináša východiská, ktoré nachádzajú využitie v (napr. psychofarmakologickej) praxi.

Treťou rovinou dosiahnutých výsledkov je cross-kultúrne porovnanie nielen pojmov a termínov skúmaných emócií, ale aj ich hodnotenia v rôznej dobe a v rôznych kultúrach a ich analýza z perspektívy tretej osoby z pohľadu kognitívno-vedného a biologicko-evolučného prístupu. Autori tak skúmali emócie nielen z pohľadu subjektu, ale upozorňovali aj na ich úlohu z pohľadu živočíšneho druhu či spoločnosti v danom regióne a období. Upozornili tak na možnú protichodnosť (dialektickosť) cieľov a pôsobení jednotlivých emócií z pohľadu jednotlivca a druhu, ktorý reprezentuje.

Riešitelia publikovali svoje poznatky v: Démuth, A. Démuthová, S. (eds.) (2023): A conceptual and semantic analysis of the qualitative domains of aesthetic and moral motions: an introduction; Démuth, A. (2023) Anger as a/moral emotion; Démuth et al. (2024): Cognitive, Semantic and Evolutionary Aspects of Aesthetic and Moral Emotions, (všetko Berlin: Peter Lang); Sabján, N., Meteňkanyč, O. (2024). The Need to Revisit Legal Consciousness as a Core Concept of Legal Theory: The Case of the Slovak Republic. In: Jakob V. H. Holtermann, Mario Krešić and Marko Novak (eds.), Legal Consciousness. A Springer book series Law and Philosophy Library. Cham: Springer Nature Switzerland AG; a v celej sérii (viac než 50) vedeckých štúdií a článkov, ktoré odznali na konferenciách alebo boli publikované vo vedeckých zborníkoch a karentovaných (Filosofický časopis) či indexovaných časopisoch doma i v zahraničí.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

The researchers developed and tested their method for investigating the semantic and qualitative domains of aesthetic and moral emotions, based on the analysis of the denotative and connotative meanings of the examined emotional concepts. Based on this research, they presented a series of findings describing the understanding and significance of selected aesthetic and moral feelings/states/emotions (beauty, admiration, disgust, anger, guilt, feeling of (in)justice) and related mental states from the first-person perspective—essentially, what, how, and why the subject experiences and what the given emotional state means to them. They also analyzed related states and the terms that denote them, as well as their opposites. The authors concluded that most of the examined emotional states are characterized by a qualitative continuum and are represented in language by a prototype of an emotional state representing an entire family of feelings/emotions/states and their derivatives. In this model, a specific emotion represents a convex region of mental space created by the given family of emotional states and their derivatives (where the emotion prototype is at the centre of this region, and its derivatives move away from it towards other feelings according to the degree and intensity of saturation of individual dimensions of qualities). This geometric-semantic model can map various emotional states and the terms that denote them.

The second significant result is the outline of their theory of emotions based on a modification of the neuromodulator approach. Emotions are thus presented as multidimensional complex states that are saturated by various neuromodulators and that manifest different qualities depending on the degree of saturation of each neuromodulator. The advantage of such a concept is not only that it is empirically testable but also that it provides foundations applicable in practice (e.g., psychopharmacological practice).

The third dimension of the achieved results is a cross-cultural comparison of not only the concepts and terms of the examined emotions but also their evaluation in different times and cultures, analyzed from a third-person perspective using cognitive science and biological-evolutionary approaches. The authors thus examined emotions from the subject's perspective and highlighted their role from the perspective of the animal species or society in a given region and period. They pointed out the potential contradiction (dialectic) of the goals and effects of individual emotions from the perspective of the individual and the species they represent.

The researchers published their findings (f. i.) in Démuth, A., & Démuthová, S. (eds.) (2023): A Conceptual and Semantic Analysis of the Qualitative Domains of Aesthetic and Moral Emotions: An Introduction; Démuth, A. (2023) Anger as a/Moral Emotion; Démuth et al. (2024): Cognitive, Semantic and Evolutionary Aspects of Aesthetic and Moral Emotions (all

published in Berlin: Peter Lang); Sabján, N., & Meteňkanyč, O. (2024). The Need to Revisit Legal Consciousness as a Core Concept of Legal Theory: The Case of the Slovak Republic. In: Jakob V. H. Holtermann, Mario Krešić, and Marko Novak (eds.), Legal Consciousness, a Springer book series Law and Philosophy Library. Cham: Springer Nature Switzerland AG; and in a series of (more than 50) scientific studies and articles presented at conferences or published in scientific collections and peer-reviewed (Filosofický časopis) or indexed journals both domestically and internationally.